

Preek op de vierde zondag van de advent, 18 december 2022, Alkmaar
Jesaja 7: 10-17, Romeinen 1:1-7, Matteüs 1:18-25

Op deze laatste zondag van de Advent, zo vlak bij kerstmis, horen we al het kerstevangelie. Maar dan niet dat hele bekende evangelie met die herders in het veld, die engelen in de lucht en de herberg waarin geen plaats meer was. Deze dingen horen we inde kerstnacht, uit het evangelie volgens Lucas. In zijn evangelie heeft Maria een hoofdrol. Zij is het die de engel Gabriël op bezoek krijgt die haar vertelt dat ze zwanger zal zijn van de zoon van de Allerhoogste. Maria spreekt daarop haar ja-woord uit: mij geschiedde naar uw woord. Het zal met mij gaan zoals U wilt, ik leg mijn lot in uw handen, al weet ik nog meer niet dan wel over de weg die U met me wilt gaan.

In het evangelie van Matteüs wordt de geboorte van Jezus beschreven met de spotlight op Jozef. In dit verhaal is hij degene die een engel ziet en die wordt opgeschrikt door de plotselinge zwangerschap van zijn vrouw. En ook Jozef blijkt zich open te stellen voor de weg die God met hem wil gaan, al weet hij net zo min wat dat in gaat houden als Maria. Omdat de engel het zegt besluit Jozef toch niet van Maria te scheiden maar bij haar te blijven. En Jozef blijft. Later zal er nog een keer in een droom een engel aan Jozef verschijnen, die hem opdraagt met het kind en zijn moeder naar Egypte te vluchten, net zo lang “tot ik je weer roep”, zegt de engel. En Jozef gaat.

Het is eigenlijk wel wonderlijk dat het verhaal van de geboorte van Gods Zoon steunt op twee mensen die zich blijkbaar door een engel zomaar alle kanten op laten sturen. Jozef en Maria zijn geen zelfbewuste helden die dapper hun eigen keuzes maken en met een helder plan iets nieuws beginnen, maar mensen die zich zonder veel aandringen en zonder veel informatie laten leiden door boodschappers van God, mensen die daarbij blijkbaar ook niet te erg aan twijfelen.

Het doet me denken aan één van de eerste verhalen uit de bijbel, aan de manier waarop Abram op weg wordt gestuurd door God. God zegt: ‘Trek weg uit je land, verlaat je familie en je naaste verwanten en ga naar het land dat Ik je wijzen zal.’ En Abram ging. Met Gods belofte dat hij gezegend zou zijn en dat uit hem een groot volk zou voortkomen, maar verder is wat hij tegemoet gaat lang niet zo concreet als wat hij allemaal achter moet laten: zijn land, zijn familie, zijn vrienden. Alles wat hij kent en wat hij is. God wil van hem een sprong in het diepe waarbij niets is om aan vast te houden en van alles te vrezen.

Ik ben gehecht aan deze verhalen over Abram en Maria en Jozef, ze raken me ook, terwijl ik voel dat er ook een spanning bestaat met hoe ik zelf leef. In de voorbereiding op het grote feest van kerstmis, de dienst met de kinderen en de plechtige nachtmis zit ik niet te wachten op verrassingen, zelfs niet die van engelen.

En trouwens, als het niet de tijd voor kerstmis is zijn het wel andere zaken die me druk en bezig houden. Steeds maak ik in mijn hoofd een planning, een voorstelling van hoe alles zo ongeveer zal gaan lopen, hopen dat het ook zo zal gaan en ook dat ik dan alles netjes op tijd af heb. Als ik om me heen kijk denk ik dat het voor veel mensen niet veel anders is. Maar ondertussen geloven we in een God die houdt van verrassingen. Maar kunnen we dat zelf eigenlijk aan? Willen we dat en durven we dat, zoals Jozef en Maria dat durfden?

Er zijn verrassingen van Godswege die maken dat mensen hun leven omgooien, zoals Abram deed. Alles achter zich laten en het onbekende tegemoet. Er zijn ook verrassingen die van een mens vragen om juist te blijven en trouw te blijven, zoals Jozef deed. Juist op de zondag waarin in het evangelie over hem wordt verteld kunnen we daar onze aandacht op richten. Hij bleef bij de vrouw die hij trouw had beloofd, ook toen ze plotseling zwanger bleek te zijn. Ook Jozef ging, samen met Maria, het onbekende tegemoet.

Om me heen zie ik zoveel mensen die hetzelfde doen. Die, met vallen en opstaan, moedig hun leven oppakken als onheil, ziekte, de confrontatie met eindigheid of met het sterven van geliefden hun pad kruisen en die trouw blijven aan zichzelf en mensen om hen heen. Die zich op een of andere wijze geroepen voelen het leven opnieuw te zoeken en te beamen. 'Ik heb geen keus' en 'je moet toch door' hoor ik hen soms zeggen. Maar soms ook benoemen ze, zeker achteraf, de kracht die ze ontvingen als hen geschonken, als genade, als een verrassing van God die ze niet zelf zó hadden kunnen verzinnen.

Jozef had wél een keuze. Hij had Maria ook kunnen verlaten toen ze zwanger bleek, en waarschijnlijk zou hij op het begrip van velen kunnen rekenen. Hij ervoer dat God mensen kan roepen tot daden die niet voor de hand liggen, die ingaan tegen wat "iedereen" zou doen, die ingaan tegen wat "redelijkerwijs" van iemand verwacht mag worden. Uit het evangeliën van kerst spreekt dat dat de daden zijn waar God het van moet hebben en dat die ook nodig waren voor Zijn komst in de wereld.

Mooi genoeg zit de wereld vol met dat soort daden. Er zijn zoveel mensen die zich op zulke bijzondere manieren inzetten om medemensen te steunen, en die daarin meer doen dan je van hen zou mogen verwachten. Ik zou al deze mensen, en ook u, en ook mezelf willen toewensen dat we daarin altijd kunnen blijven open staan voor verrassingen van God. Niet om dan vervolgens nóg meer te moeten doen, maar om bijgestuurd te worden, om niet vast te raken maar te zien met nieuwe ogen, en om ondersteund te blijven, dat we niet gevangen raken in het gevoel dat alles van ons afhangt. God is een God die ons wil verrassen en die hoopt op onze openheid daarvoor. Dan komt het beste in ons naar boven. Dan komt er ruimte in deze wereld

voor zijn werkzaamheid. Amen